

Η μεγάλη γαιοκτησία και η Ελληνική Επανάσταση: πρώτες σκέψεις για ένα αγνοημένο ζήτημα

Περίληψη εισήγησης

Τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης αρκετοί από τους ισχυρότερους τοπικούς πλούχιοντες σε περιοχές της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας κατείχαν σημαντικές εκτάσεις γης, τις οποίες είχαν αποκτήσει μέσα από τις γνωστές από τη βιβλιογραφία διόδους συγκέντρωσης γης που προσέφερε το οθωμανικό καθεστώς σε μέλη των ανώτερων στρωμάτων, κατεξοχήν μουσουλμάνους αλλά και χριστιανούς. Ταυτόχρονα, η δεκαετής ένοπλη σύγκρουση (1821-1830) προσέφερε τη δυνατότητα σε μέλη άλλων κοινωνικών ομάδων, που προσέφεραν κρίσιμες υπηρεσίες στον Αγώνα (οπληρχηγοί, πλοιοκτήτες), να διεκδικήσουν και αυτοί ένα μερίδιο από την πρώην μουσουλμανική και νυν «εθνική» γη, άλλοτε με τυπικά «νόμιμα» και άλλοτε με «παράνομα» μέσα. Αντλώντας στοιχεία από ανέκδοτες και εκδομένες πρωτογενείς πηγές, στην εισήγηση αυτήν επιχειρείται η διερεύνηση της τύχης των μεγάλων γαιοκτησιών στα χρόνια της Επανάστασης, τόσο εκείνων που η καταγωγή τους αναγόταν στα προεπαναστατικά χρόνια, όσο και αυτών που δημιουργήθηκαν μέσα στον πυρετό των πολεμικών συγκρούσεων. Από την έναρξη του Αγώνα έως τα χρόνια της διακυβέρνησης της χώρας από τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, τα μεγάλα κτήματα στην επαναστατημένη επικράτεια έγιναν συχνά χώρος αντιπαραθέσεων ανάμεσα στους γαιοκτήμονες και τους άμεσους παραγωγούς, κάποτε έντονων, που άφησαν λιγοστά αλλά ενδιαφέροντα αρχειακά ίχνη. Η παρακολούθηση της εξέλιξης των συγκρούσεων αυτών μας επιτρέπει, ως ένα βαθμό, να επισημάνουμε αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στην ίδια τη μεγάλη γαιοκτησία στη διάρκεια αυτής της περιόδου.